

Això permet, doncs, de compensar una mica la circumstància, desfavorable per al lexicòleg, que el mot degué caure en decadència en terres d'Oc sense deixar memòria, segons sembla, en els glossaris de patuesos, ni constància, en aquests glossaris o en escrits i literatura, del seu ús com a apellatiu, i per tant, del seu significat precis.

Només un testimoni escadusser, de *veyrine*, amb un significat ben curiós que no coincideix pas clarament amb el del nostre mot. «Les *Veyrines* sont des objets de vénération pour les habitants des landes; on donne ce nom à des ouvertures étroites pratiquées dans l'épaisseur des piliers de l'église: les personnes atteintes de douleurs rhumatismales, ou paralysées, doivent, dit-on, pour guérir, ou pour obtenir quelque soulagement, passer dans ces étroites ouvertures; le malade fait d'abord neuf fois le tour des piliers, en répétant quelques prières; il passe ensuite, la tête la première, dans l'ouverture, et on le pousse par les pieds pour l'en faire sortir», Du Mège, *Statistique des départements pyrénéens*, p. 360.

Métivier, en *L'Agriculture des Landes*, és el que cita aquest text (p. 438) sense afegir-hi gran cosa més: com si ja no tingué més notícies d'un ús en vies d'extinció... o com si no gosés donar importància a una superstició que desacreditaria els habitants de la seva terra, tan reputada com el país més endarrerit de França, i també com el més conservador. Ara bé en gascò la -N- intervocàlica es perd a les Landes mateixes (p. ex. VICINA hi dóna *bezie* o *bedie*), si bé hi poden coexistir formes afrancesades o mig-sàvies amb -N- conservada, sobretot a la part del dept. que ja toca amb l'Agènes (cap a Gabarret, no lluny de la Garona).

La forma pròpiament gascona sembla conservar-se en la toponímia (per desgràcia no hi ha el *Dict. Topogr.* en el dept. de les Landes): hi ha un poblet de *Beyries* (prop d'Amou, ja prop del límit bearnès, a una dotzena de km. d'Orthés), i en el N. del Bearn un poblet *Beyrie*, uns 10 km. al NO. de Pau: un i altre, entitats d'uns 100 hab. o menys; més important un altre *Beyrie* de 600 hab. a la vella frontera de la llengua basca (6 km. de Donapaleu = Saint Palais): si no m'enganyo avui en el poble es parla gascò però ha estat bilingüe, o basc pur, de dialecte suletí, i el seu nom basc (ja documentat el 1666) és *Mitriña* (veg. Mitxelena, *FonHistVca.*, p. 197). La correspondència fonètica és regular, car el basc canvia en *m-* la *v-* romànica o *b-*, conserva sorda la *-t-* entre vocals o sonants, i palatalitza -N- darrere *i*. En un mot, la base comuna de la forma bearnesa i la basca, queda testificada com *VITRINA.

¿Hi ha, però, alguna unió possible entre el sentit de les *veyrines* landeses i el significat de *vedruna*? Tinguem en compte que les fronteres i partions en l'Antiguitat, foren sempre objecte de consagració als nùmens, de protecció sacerdotal. D'altra banda la cerimònia curativa que ens descriuen, recorda notablement les creences druídiques, comunes a tants pobles indoeuropeus, en unes o altres variants, i tan desenrotllades pels celtes. Essers vivents enclotats en ob-

jectes naturals, arbres sobretot, també cantells de roca o de paret. Les hamadriades hel·lèniques abocant pat de llur cos, fermat i indissoluble amb la soca d'un roure, i les seves cosines evocades pels druides celtes; en molts llocs de les muntanyes de la Romània certs malalts els curen ficant-los entre ascles d'arbre o fent-los- en una mena de cuirassa.

A l'alta Ribagorça, un home d'Espés de Dalt, em prometia (1957) que si hi tornava la nit de Sant Joan (jo no volia creure que això es practiqué enlloc de la meva terra) potser em podria fer veure un parell d'hommes del poble lligats dintre la soca d'un roure i un faig mig estavellats, o esquerdat per llamps o per la mà de l'home: són trencats, herniats, i lligant-lo amb l'arbre, si després els treuen, i estrenyen fort amb cordes les parts de l'arbre, l'herniat es curarà si empegunten bé l'arbre i tornen a enganxar-se les dues ascles; ell mateix m'ensenyà un d'aquells arbres mentre pujàvem cap Abella, boscos amunt.

Creença persistent a les Landes, si bé el clero devia cristianitzar una mica aqueixes pràctiques paganes fent-ho en esclertes dels pilars de l'església i acompanyant-ho amb força oracions, i presentant el patir del pobre reumàtic estiregassat a través d'un trauc com una espècie de penitència redemptora. Però aquell rondar nou vegades abans de fer-ho, revela encara la naturalesa màgica i pagana de la tradició secular. L'esclerta llargaruda dins el pilar, i la renglera allargassada del crestell de roca o pedres, són comparables i una i l'altra són el símbol d'una separació; els pastors druídics també devien posar les partions dels emprius i pasturatges sota la protecció de les divinitats campestres, mentre Pan i Silèn tocaven la flauta, i les xibeques, estímfalides o harpies hi xisclaven damunt.

Per altra banda, trobem, en el domini gascò, uns mots més diferents, però de significat molt semblant al de la vedruna, i no sense paralelisme fònic. Ja el *TdF* va registrar «*bridano*: f. borne, en vieux gascon». La forma antiga *bridana*, fem., apareix copiosament en els docs. medievals de la Gironda, Ss. XIII-XV, sempre amb aquest sentit, no gaire diferent del de *vedruna*, sols que allà es tracta de cada un dels mollons o fites que marquen una partió: com que aquelles són terres més planes i fèrtils es tracta de límits d'antics feus o de propietats conreades.

Les *bridanas* consisteixen generalment en els mollons que, de redol en redol, van assenyalant una afrontació: «de la *bridana* qui és pausada en la cresta qui es debert Caudinhan, jusca a la *bridana* qui es au cap de la bouria ['bòria] --- et d'aquera *bridana* entrò a la *bridana* qui es du garrau devert Fferron ---». En altres exs. consta el caràcter senyorial de les possessions delimitades: «ordenam que lo poder et senhoria d'Ornon et las antiquas *bridanas*, dedentz lo terme de un mes, ayatz bist et serquat, per lo proffeyt et utilitat de la deyte senhoria». I en formaren també un verb *bidaneyar* (paral·lel a aquell *envedrunar* empordanès), en un reconeixement de propietats enfeudades («Lehen»): «ayssí cum son *bidaneyadas* entre lo deit Johan Faur de L'Alemanha et Arnaud Faur ---